

Nemzeti Társalkodó

November 24dik napján 1835.

S z a b á l y o k

*mellyek szerént az angol parlament' alsó-
házában e' vitatások és szózatolások esnek.*

(folytatás).

Adressek, mellyek által a' ka-
mara határozásait a' királynak fel-
jeleníti.

Gyakran nyujt-bé a' kamara adrest a'
királynak, mely által valami különös tettet
ajánl, néha azon czélból is, hogy őtet ma-
ga valamelly tárgy iránti vélekedésivel meg-
esmertesse. Illyenkor rendszerént a' kamara
által hozott határozat, adresse formában kö-
zöltetik a' királynak. Illy határozatot hozott
az alsóház februar. 27én 1782be: „A' kama-
rának az a' vélekedése, miszerént az észak
„ámériikai száraz földön, a' fellázadott gyar-
„matok' erőszakos lecsendesítése' tekinte-
„téből folytatandó megtámadó háboru, csak
„arra vezetne, hogy az országnak európai el-
„lenségei ellen való törekedése terhesítse-
„nek, 's hogy a' jelen környülmények kö-
„zött a' költsönös ellenségeskedés veszedel-

Második fél-esztendő. 21

„mes módon öregbítették; olly ellenséges-
kedés, melly mind nagy Britannia; mind
„Amerika érdekének káros, 's melly midőn
„azon föld részével való áldott megbékélést
„lehetetlenné teszi, — egyszersmind a' köz-
„csendesség helyre állítására, ő Felsége ál-
„talis olly szerencsésen kifejezett kívánatot,
„megsemmisíti.“ — Minekutánna ez határo-
zattá lett — azonnal javallatott, és meg is
állittatott, hogy ő Felségéhez adresse kül-
dessék, annak alázatos felterjesztése vé-
gett „hogy a' megtámadó háboru folytatása
'sat.“ (szórol szóra ismételttévén a' határozat).

Formák, mellyekben az adressek
a' király eleibe terjesztetnek.

Az adresek felterjesztésének módja nem
mindég ugyan egy. Rendszerént az alsóház
azon tagjaitól adatik az a' királynak által,
kik az ő titkos Tanácsához tartoznak; a' fel-
sőházból pedig ollyan pérektől, kik a' mel-
lett különös udvari hivatalt viselnek. Gyak-
ran mikor az adresse valami fontos tárgyat
illet, az egész kamara által nyujtatik bé;
mint ez az amerikai háborut illető felyebb
emlitett esetben történt.

Hogy egyesül a' két kamara illy
adressekre nézve.

Néha mind a' két kamara egyesül az ad-
resnek a' király eleibe való juttatására, 's
ilyenkor vagy mind a' két kamarától, a' vég-
re különösen kinevezett biztosság (mellyre az
alsóházból két annyi tag választatik, mint a'

pérek közzül), vagy mind a' két kamara in corpore adja által. — Néha megtörténik, hogy az adresse a' két kamara elnökei által nyújtatik-bé; de az ilyen esetek ritkák

A' király felelete mi módon juttatik a' kamarákhoz. Esetek melyekben felelet nem váratik.

Azon személyek, kik a' királynak az adrest bényújtották, kötelesek feleletjét a' kamarának meg is vinni; mert jóllehet a' király nem tartozik a' kamarák adressére felelni, 's van példa, hogy Vilhelm király az alsóháznak nem felelt, midőn ez kívánta Sommers, Halifax és gróf Portland Lordoknak a' kabinétból való elbocsáttatásokat, mindazáltal szokás hogy feleljen. Csakugyan kényes tárgyokban, midőn a' király feleletjét nehézségek gátolják, ítélheti jobbnak a' kamara feleletet tőlle nem várni, 's ebben az esetben adrest sem küld, hanem csak a' határozatot terjeszti a' király' eleibe, miént történt 1784ben. — A' kamara 2dik febr. illy két határozatot hozott: „A' kamara vélekedése; miszerént a' dolgok jelen terhes, és kétes állapotja, egy szilárd, kiterjedt, hatós és meg nem hasonlott igazgatásnak egész erejét megkívánnyá; egy olly kormánynak, mely a' közönség bizodalmát birja, és ezen országban létező szerencsétlen szakadásoknak és rendetlenségeknek véget vessen: továbbá úgy vélekedik a' kamara, hogy

„a' jelen ministerek hatalmának további tar-
 „tása, a' kamara határozata szerént czélt
 „szilárd, hatós, kiterjedt, meg nem hason-
 „lott kormánynak, milyen egyedül képes az
 „országot megmenteni, utjában áll.“ — A'
 „következő napon a' kamara azt határozta,
 „hogy az említett végzés ő Felségének alá-
 „zatosan terjesztessék eleibe azon tagok ál-
 „tal, kik ő Felsége igen tiszteletreméltó tit-
 „kos kabinetjához tartoznak.“ —

Felterjesztések. — Visszairások.

(Remonstratio).

A' parlamenti kamarák néha felterjesz-
 tésekkel, néha visszairásokkal járulnak a' ki-
 rályhoz. Ezeknek formájok csak annyiban kü-
 lönböz az adressekétől, hogy nem olyan ud-
 varis. Egyéb foglalatosságai a' kamarának,
 mellyek által a' végre hajtó hatalom mun-
 kálatjába foly bé, a' bévádlások.

Törvényes dolgokban miként le-
 szen a' kamara majd bíró, majd
 bévádló.

Törvényes tárgyakban, majd mint bíró
 majd mint vádló lépik-fel a' kamara: mint
 bíró néha polgári dolgokban — de csupán
 csak a' kétes választást illetőkben — minthogy
 a' kamara a' választások feletti ellenkezése-
 ket elítél, kirekesztőleg őtet illető jusnak
 nézi. Néha büntetői perekben is határoz, p.
 o. midőn a' választási szabadság megsértése
 vagy a' kamara valamely tagjának adósságért
 való befogása által kiváltságait veszedelmez-

tetve lenni itéli; vagy mikor maga tagjait valamely rendetlenségért megbünteti. Ha ezen rendetlenségek oly kifejezésekben állának is, melyek felség árusági vétséggegyet tennének, még akkor sem vettethetnek a' hibások törvényszék alá.

Valamely tagnak a' kamarából való kirekesztése nem teszi őtet meg nem választhatóvá.

Megjegyeztük felyebb, hogy egyedüli büntetés mód, mellyet a' kamara maga tagjai iránt gyakorolhat, fogságba vételben, vagy kirekesztésben áll. Ezen határozat ellenére is a' tag, maga constituenseitől, vagy más választóktól, megválasztathatik, kiknek iránta való bizodalját a' kamara végzése nem semmisithette-meg.

A' kamara hatósága oly személyek iránt, kik nem tartoznak a' parlamenti tagok közzé.

Az olyan személyeket, kik nem tagjai az alsóháznak, a' kamara csak fogsággal büntetheti; 's ezen befogás csak a' parlament ülése folytáig tarthat, mert azon pillantathan melyben a' gyűlés bérekesztetett, jusa van az elfogatott személynek magát szabadon bocsátatni, 's ha a' törvényszék előtt a' maga „habeas caput“ jusával élni akar, az ítélő biráknak azonnal rendelést kell tenni, szabadon bocsátatása iránt.

Mit cselekszik az alsó kamara a' bévádláskor.

A' parlamenti bévádlásokba úgy lépik-fel az alsó kamara, mint bévádló.

Miként idéz valakit az alsóház törvény elejébe midőn úgy mint fél, fellépni nem akar.

Mikor az alsóház valaki megpereltetését jónak láttya, de nem elég fontosnak, hogy maga mint fél lépjen fel; illýenkor rendszerént a' kamara adresse által kéri a' királyt, hogy a' köz ügyvédnek tegye kötelességévé azon személy kereset alá vettetését. Így határozottatott 1779 apr. 15kén „hogy „ő Felségének egy alázatos adresse nyujtas- „sék-bé azon kéreessel; mi szerént köz ügy- „védjének kegyelmesen parancsolni méltóz- „tasson, hogy Stratton György, Hoyer Ká- „roly, és Mackay György Esquirek törvény- „be idéztessenek azon rendelésért, mellyet „lord Pigot György gubernátor és fő comen- „dansnak elfogatására, és katonai hatalom „alatti őriztetésére, adtak-ki.

Esetek, mellyekben maga a' kamara parancsol a' köz ügyvédnek a' vádlás megtételére.

Néha csak maga tekinteténél fogva is, a' nélkül hogy a' királynak adresset nyujtana, parancsol a' kamara a' vád megtétele iránt a' köz ügyvédnek. Ez akkor esik-meg mikor a' kamara a' törvényes keresetet szük-

ségesnek tartja, de egyszersmind azt hiszi, hogy az a' királynak kedvetlen leend.

Négy eset, melyekben a' pérek kamarája ítélő bírói hivatalt viszen.

A' pérek kamarája ítélő bíróságot viszen.

1). Mint felyebb vitel ítélő széke a' cancellariáknak, a' királyi bánknak, a' kincstári kamarának és törvényszéknek, nem különben a' scotiai legfőbb törvényszéknek, valamint a' helyesség (aequitas) elítélésére is.

2). Ha a' pérek kiváltságaik sértetnek-meg.

3). A' pérek; és azok feleségeiknek halálos keresetében, midőn személyes megjelenések megkivántatik.

4). Az alsóháztól feltett bévádlásra való ítélet hozatalban.

A' parlamenti kamarák biztosságairól.

A' biztosságok szükségessége.

Mint hogy a' parlamentbe sok dolgok fordulnak elő, melyeket egy népes gyűlésben nem lehet eligazítani, vagy a' melyek a' kamarák minden idejét elvennék, ha magok foglalatoskodnának azokkal; milyenek az adreкке készítése, bizonyos tetteknek a' tanuk kihallgatása általi meghatározása, vagy oklevelek megvizsgálása 'stef. ilyenkor a' kamara csak kevés személyből álló biztosságot nevezki, melynek munkálati tárgya a' biztosságot kinevező határozatban ki van téve; p. o. a' király beszédére felteendő adreкке feletti tanácskozás, és annak megkészítése, az el-

multboli példák felkeresésére, mit cselekedett legyen a' kamara, más a' jeleniekhez, melyekről határozatot kell hozni, hasonló esetekben: illyesek az irlándi kereskedés megvizsgálása, az idejeket múló törvények előterjesztése, a' Carnaticumba (n. keleti Indiában) támadott háboru okainak megvizsgálása. — Rendszerént több ily biztosságok vannak ugyan azon időben folyamatba *).

Három neme a' biztosságoknak:

Három neme van a' biztosságoknak: választott, nyilvános, és titkos biztosságok.

Választott biztosság.

A' választott biztosság csak azokból áll, kiket a' kamara különösen annak tagjaivá nevezett-ki.

Nyilvános biztosság.

A' nyilvános biztosság nem csupán azokból áll, kiket a' kamara arra kinevezett, hanem a' kamara minden tagjaiból, kik jónak tartják abban megjelenni, mikor az munkálatjához fogott. Az illyen biztosságot kirendelő határozatban, mindég nyilván ki van téve, hogy minden jelen lévő tagok szózatolhatnak. —

*) A' vádlást mindég az alsó kamarától kinevezett biztosság viszi. Minden bill annak kétszeri felolvasása, az az kettős megfontolása után, az egész kamara biztossága eleibe terjesztetik.

Titkos-biztosság.

A' titkos biztosságoknak néha jussok, néha a' kamarától való parancsolattyok is van arra, hogy senkinek, még a' kamara több tagjainak se engedjék-meg munkálódások alatt jelen lenni.

Száma a' biztosságot tevő személyeknek.

A' biztosságot tevő személyek száma nincsen meghatározva, hanem a' kamara minden alkalommal annyi személyeket nevez-ki, a' mennyit a' vizsgálat alá vejendő tárgyak vagy eligazítandó foglalatosságok természete és fontosságához képeest elégségesnek itél. — Közönségesen számok 12 — 24 személyekig terjed.

Különböző módjai a' biztosságok öszve alkotásának.

A' biztosságok öszve alkotása módja sem mindég egy, de a' kamara mindenkor azt a' módot követi, mely előtte legczélarányosabbnak látszik. A' biztosságok kirendelésének m. a. csak két módja van: először köz indítvány másodsor titkos szózatolás uttyán. — Némelykor meghatározza a' kamara, hogy minden tag egyik a' másik után külön választassék-el; némelykor egy sem választatik-el különösön, hanem csak megállittatik, hogy a' biztosság a' kamarának mind azon tagjaiból álljon, kik az ügyvédi karhoz tartoznak, vagy mind azon tagokból, kik scotiai képviselők.

A' biztosságok hatalma és foglalatossága.

A' biztosságok hatalma és foglalatossága, mindég azon különös utasításoktól, és felhatalmazásoktól függ, mellyekkel azokat a' kamara felruházta. Midőn valamely biztosságot nevez-ki, mindég különös határozatot hoz, melyben annak hatás kört, rendelkezéseket, utasításokat szab-ki. Némelykor csak az az utasítása, hogy bizonyos tettek iránt világosított, az az, az általa gyűjtött bizonyítványok resultatumát adja-bé, némelykor, hogy a' bizonyítványok egész kiterjedésekben terjesszenek-fel; némelykor megbizatik, hogy a' tetteket közönséges megyjegyzésekkel, vagy olyakkal, mellyek különös tárgyakat illetnek terjessze-fel; gyakran, hogy tudósított tegyen a' biztosság tagjainak vélekedése felől; némelykor pedig, hogy időről időre különböző tudósításokat készítsen. Néha a' biztosságoknak kötelességekké tétetik, a' kamarák bérekesztések alatt is gyűlést tartani, oly helyen *) ülvén össze, hol jónak láttyák

*) . *A' rendes hely mellyen a' biztosság üléseit tartja, egy a' kamara mellett lévő terem; de a' szükség hozhatja magával; hogy munkálatját más helyen is tartsa, p. o. mikor nagy halom irásokat kell megvizsgálni, vagy más okokból is. Így gyűl öszve a' biztosság a' kelet indiai társaság épületében mikor az az utasítása, hogy ezen társaság lajstromait nézze át, és vizsgálja-meg.*

Egy átaljában pedig felhatalmazza a' kamara a' biztosságokat, minden irományoknak és személyeknek, kik világositást adhatnak, magok eleibe állítására, 's vizsgálat alá vételére.

Biztosságok további utasításai, mellyek néha egészen más foglalatosságot szabnak-ki.

Jóllehet a' kamara mihelyt biztosságot nevez-ki, annak azonnal utasítást is ad, m. a. annak foglalatossága folytatása alatt is, adhat és ad is újabb utasítást. Sőt néha az ilyen pótlék utasítások egészen megváltoztatják a' biztosság természetét, az, merőben különböző vizsgálatra bizatván-meg, mint a' millyenre eleintén kirendelve volt.

Példa egy biztosságra, melynek foglalatossága megváltoztatott.

Igy neveztetett-ki 1782be az alsóháztól egy választott biztosság, mely Bengála, Bahar, és Orissa tartományokban, a' törvény folyás módját megvizsgállyá, az iránti tudósítást tegyen, és tulajdon tapasztalásait 's megjegyzéseit ahoz csatolja. — Kevéssel azután a' biztosság azon utasítást kapta a' kamarától, mely szerént kötelességévé tétetett megvizsgálni, a' kelet indiai angol birtokok mi módon használtathatnak legnagyobb bátorsággal és haszonnal? 's mellyek lennének a' legjobb eszközök; az ottani lakósok boldogsága előmozdítására?

Választási biztosságok.

A' fellyebb eléadott biztosságokon kívül

vannak még választási biztosságok is. Ezek arra nevezetnek-ki, hogy azok követeléseit határozzák-el, kik törvényesen elválasztat-
taknak adják-ki magokat, holott nem olyanoknak jelentettek-fel. Ezen biztosságok csupán az alsóházból valók, és sok tekintetben különböznek más biztosságoktól. Azoknak választása módja, a' nekik adatott hatalom, és a' gyakorlatok változhatatlanok, 's nem függenek a' kamara különös határozatától. Mind ezek III. György király uralkodása 10. esztendejében hozott parlamenti acta, és más későbbiek által szabattak-ki.

Azoknak felállítása kezdete.

Egész 1770ig minden kétes választások az egész kamara közös biztosságában igazítottak-el. De miután észrevették, hogy ezen határozatok inkább felekezeti ügyeket, mint valóságos törvényes végzéseket foglaltak magokban; egy bill hozatott, választási biztosság kinevezésére, mely a' törvény és valamennyire az eskütti székekhez hasonlítana, 's a' mely az igasságot részre hajlás nélkül szolgáltatná-ki.

Miként alkottatnak?

A' részre hajlatlanság' elérésire, a' választási biztosságok másképpen választatnak, mint más biztosságok. Sors vonás történik, 's a' feleknek jussok van egy bizonyos számu választottaknak nevét ki huzni, ha azokat részre hajlásra képeseknek hinnék. Ez így megyen véghez; minden jelen lévő ta-

gok' neveik, kiknek 100an kell lenni, mielőtt a' kamara a' biztosság' alkotásához foghatna, egyes czédulákra iratnak, 's egy edénybe vettetnek; akkor a' kamara titoknok a' neveket egyenként kihúzza, 's által adja az elnöknek, ki azokat fenn hangon elolvassa, mig 49re telnek; — ezen negyvenkilencz nevek feliratnak, 's a' lajstrom azon személynek, ki választását követeli, valamint a' gyűlés azon tagjának is, ki ellen a' követelés intéztetett, által adatik. Mind ketten kitorlik azoknak neveit, kiket kirekesztetni akarnak, mig a' szám 15ra szállott-le: akkor mindenik fél, egy más kamarai tagot nevez-ki, melly az által a' biztosság' tagjává léssen. Ezen új tag, az ötöt választotta fél kinevezettjének neveztetik, 's ezen 15 személy teszi a' biztosságot.

Vélemény a' kinevezettek iránt.

Az illy nemü biztosságokat, talám jobbitani lehetne az által; ha a' kinevezettek ki maradnának, vagy azoktól a' szózatolási jog elvétetnék. Az illy módon választott személyek, valósággal köteleseknek tartják magokat olyan foglalatosságokat vinni, mellyek egymással ellenkezésbe vannak, tudnillik biróit, és ügyvédit is egyszersmind. Csakugyan nem gátolja tán ez a' részre hajlatianságot minthogy mind a' két részről csak egy kinevezett van; a' határozás pedig a' biztosság' többségétől függ.

Különös gyakorlat ezen biztosságoknál.

Mikor a' választási biztosságok birói tisztjeiket folytatják, azoknak rendtartása különbözik más biztosságokétól. Minden tag megesküszik, hogy egyenesen, és az adatok szerint itél. Minden vallomásoknak, mellyek nekik bényujtatnak, hűtlés úttyán kell megadni. Ezen eskü-törvény a' felyebb eléadott rendeletről veszi eredetét; mert sem a' követek kamarájának, sem semmi biztosságának nintsen magára elég hatósága, esküt tétetni le. Csakugyan a' pérek kamarája bir ezen hatalommal, és ezen kamara vagy annak biztossága előtt kihallgatott tanuk, eleitől fogva kötelesek voltak megesküdni.

Egyszerre több ilyen biztosságok tarthatnak ülést.

Minden olyan választásra, melly kétségbe hozatott, újj biztosság választatik. Néha három — négy ilyen biztosság is van foglalatoságban.

Az egész kamara biztossága.

A' megnevezett biztosságokon kívül, mellyek a' kamara' csak egy részéből állanak, gyakran fordulnak elé mind a' két kamaránál oly biztosságok, mellyek az egész kamarából állanak. Ezen biztosságok mindig a' kamara teremében tartják munkálódásokat; mellyek pedig annak csak egy részéből állanak, rendszerént a' kamara mellett lévő kü-

lön teremekbe gyűlnnk össze; 's csak annak engedelmével munkálódhatnak más helyen.
(folytatása következik).

H o n i g b e r g e r .

Az esmeretes napkeleti utazó, erdélyi hazánkfija Honigberger János hosszas utazásából születte helyére Brassóba visszaérkezett. Európa nevezetesebb országain keresztül tett utazásaiban ázsiai öltözetben jelent meg, de Bécsbe érkezéssel azt francia viselettel váltotta-fel. A' bécsi játékszíni újság szerint ezen nevezetes útain Azsiából nagy becsü gyűjteményeket hozott, melyek közt nevezetes a' Kabuli Flora, mely 200 növényeivel az ahhoz értök figyelmét magára vonta, Honigberger úr ezen Florát Perzsia 's n. keleti India közt lévő hegyekről méh-szorgalommal gyűjtötte, 's ebben sok oly igen ritka növények találtak, melyek a' botanikusok előtt eddig esmeretlenek voltak. Kabul tartományát, Afghánistanhoz közel, a' növények buja természetnyei nézve a' botanikusok gazdag kincsbányául tartják. Párizsba drága áron kérték ezen gyűjteményt Honigberger úrtól, ki azt ottan elidegeníteni nem akarván Bécsbe hozta, 's ezen növényi kincsét báró Jacquin úrnak a' bécsi cs. k. universitásba a' botanika r. tanítójának oly ajánlással adja, hogy ezen gyűjtemény a' cs. k. természeti

kabinetbe helyeztetődjön 's festett képei közre bocsáttassanak. Dr. Endlicher úr ezen növények rajzait világosító magyarázattal, rövid időn közre fogja bocsátni. Honigberger úr méltó becsülést érdemel hogy fáradságos gyűjteménye gyümölcsét nem akarta külföldön drága árron eladni, hanem oly helyre kívánta azt ajándékozni, hol hazafiai is használhatják. Honigberger úr élete 20dik évében vette a' vándor botot kezébe, 's 20 évi távollét után köszönti viszont a' honfi földet. Esmeretekkel 's tapasztalásokkal gazdagon, élete hátra lévő részit hazájába kívánja eltölteni. Brassóban fogja hosszas útazásába gyűjtött tapasztalásait sajtó alá leírni, mely is Bécsbe 2 kötetekbe fog a' közelebbi évbe sajtó alól kijöni. Az első részbe tulajdon képpen való útazása leszen különbféle földabroszokkal 's rajzokkal. A' 2ba előszámláltatnak a' n. keleten uralkodó nyavalyák, az azok ellen használni szokott gyógyítás módjával.

Gőz szekér gyorsasága.

Egy másod óra percz alatt egy posta kocsii halad 7 talpnyit, egy varju 32; egy gőz szekér 40; a' vad libák 120, egy ágyu golyóbis 1800, a' telegrafi tudósítás 3703 talpakat. — Midőn a' gőz szekér sebessége a' varjak repülését feljül mulja, 's azzal egy óra alatt 24000 ölet, 6 mértföldet haladhatunk nincs miért a' repülés mesterségére törekedni.